

**YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (laajennettu toinen jaosto)
12 päivänä joulukuuta 1996 ***

Asiassa T-16/91 RV,

Rendo NV, Alankomaiden lain mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Hoogeveen (Alankomaat),

Centraal Overijsselse Nutsbedrijven NV, Alankomaiden lain mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Almelo (Alankomaat),

Regionaal Energiebedrijf Salland NV, Alankomaiden lain mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Deventer (Alankomaat),

edustajanaan asianajaja Tom R. Ottervanger, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Stef Oostvogels, 13 rue Aldringen,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Berend Jan Drijber, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

jota tukee

Samenwerkende elektriciteits-produktiebedrijven NV, Alankomaiden lain mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Arnhem (Alankomaat), edustajanaan aluksi asianajaja Martijn van Empel, Amsterdam, ja sittemmin asianajaja Onno W. Brouwer, Amsterdam, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Marc Loesch, 11 rue Goethe,

väliintulijana,

jossa kantajat vaativat, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin osittain kumoaa ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 16.1.1991 tehdyn komission päätöksen 91/50/ETY (IV/32.732—IJsselcentrale (IJC) ym., EYVL L 28, s. 32),

**EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN** (laajennettu toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Kirschner sekä tuomarit B. Vesterdorf, C. W. Bellamy, A. Kalogeropoulos ja A. Potocki,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.6.1992 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon yhteisöjen tuomioistuimen 19.10.1995 antaman tuomion,

ottaen huomioon asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seuranneessa kirjallisessa käsittelyssä ja 19.6.1996 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Tämä asia palautettiin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-19/93 P, Rendo ym. vastaan komissio, 19.10.1995 antamalla tuomiolla (Kok. 1995, s. I-3319, jäljempänä muutoksenhakuun annettu tuomio), joka annettiin kantajien valitettua ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-16/91, Rendo ym. vastaan komissio, 18.11.1992 antamasta tuomiosta (Kok. 1992, s. II-2417, jäljempänä 18.11.1992 annettu tuomio).

Kanteen perustana olevat tosiseikat ja aikaisempi oikeudenkäyntimenettely

- 2 Riidan historia ja oikeudenkäyntimenettelyn aikaisemmat vaiheet on kuvattu edellä mainituissa tuomioissa, joihin tässä viitataan.
- 3 Kantajat ovat paikallisia sähkön jakeluyhtiöitä Alankomaissa. Toukokuussa 1988 ne esittivät komissiolle 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17, perustamis-sopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus (EYVL 1962, 13, s. 204, jäljempänä asetus N:o 17), 3 artiklan 2 kohdan mukaisen valituksen, joka oli suunnattu muiden muassa Samenwerkende elektriciteits-produktiebedrijven NV:tä (jäljempänä SEP) vastaan, joka on väliintulijana tässä oikeudenkäynnissä. Kantajat väittivät, että SEP ja alankomaalaiset sähköä tuottavat yhtiöt olivat rikkoneet usealla tavalla perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan määräyksiä.

- 4 Kantajien valituksen johdosta komissio teki 16.1.1991 ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta päätöksen 91/50/ETY (IV/32.732—IJsselcentrale (IJC) ym., EYVL L 28, s. 32, jäljempänä päätös tai päätös 91/50), joka on riitautettu tässä asiassa. Päätös koskee sähköä tuottavien yritysten ja SEP:n välillä vuonna 1986 tehtyä yhteistyösopimusta (Overeenkomst van Samenwerking, jäljempänä OVS). Sopimuksessa, josta ei tehty ilmoitusta komissiolle, varataan SEP:lle yksinoikeus sähkön tuontiin ja vientiin ja määrätään, että sen osakkeenomistajien on määrättävä sähköenergian jakeluyritysten kanssa tekemissään toimitussopimuksissa, että jakeluyritykset eivät ryhdy tuomaan tai viemään sähköä (OVS:n 21 kohta). Tämä sopimusmääräys on päätöksen ja tämän oikeudenkäynnin kohteena.
- 5 OVS:n tekemisen aikana voimassa olleessa Alankomaiden lainsäädännössä kiellettiin pelkästään sähköntuottajia tuomasta itse sähköä, mutta tilanne on muuttunut uuden Alankomaiden sähkölain myötä (*Elektriciteitswet* 1989). Lain 34 pykälässä, joka tuli voimaan 1.7.1990, kielletään jakeluyrityksiä maahantuomasta yleiseen jakeluun tarkoitettua sähköä.
- 6 Kantajien valitus kohdistui muun muassa tuontikieltoon, josta määrätään SEP:iä koskevassa vuoden 1971 sopimuksessa (2 kohta) ja vuoden 1986 OVS:n 21 kohdassa.
- 7 Päätöksessään komissio totesi ensiksi, että OVS:n 21 kohdassa määrätty sähkön tuonti- ja vientikielto oli kilpailunrajoitus, joka on omiaan vaikuttamaan huomattavasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (pätöksen 21—32 artikla). Komissio lisäsi, että tämän artiklan voimassa pitämisellä ja uudessa sähkölaissa vahvistetulla järjestelmällä rikotaan edelleen perustamissopimuksen 85 artiklaa (pätöksen 38 artikla).

- 8 Lisäksi komissio tutki asiaa perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan perusteella. Tältä osin komissio erotti toisistaan OVS:ssa määrätyn yleiseen jakeluun tarkoitetun sähkön tuonti- ja vientikiellon sekä muuhun tarkoitukseen käytettävän sähkön tuonti- ja vientikiellon. Komissio totesi, että jälkimmäisellä kiellolla rikotaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ja että perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan soveltaminen ei tässä tapauksessa estä 85 artiklan 1 kohdan soveltamista. Komissio velvoitti siis OVS:n sopimuspuolina olevat yritykset lopettamaan tämän kilpailusääntöjen rikkomisen. Päätöksen tätä osaa ei ole riitautettu.
- 9 Sitä vastoin yleiseen jakeluun tarkoitetun sähkön tuonnin osalta komissio ilmaisi kantansa riidanalaisen päätöksen 50 artiklassa seuraavasti: ”Vuoden 1989 sähkölain 34 pykälässä kielletään tällä hetkellä sähköntuottajayrityksiä ja jakeluyrityksiä tuomasta maahan yleiseen jakeluun tarkoitettua sähköä muutoin kuin SEP:n kautta. Tässä asetuksen N:o 17 mukaisesti aloitetussa menettelyssä komissio ei esitä käsitystään siitä, onko tämä tuonnin rajoitus perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan mukaan perusteltu, sillä esittämällä tällaisen käsityksen komissio ottaisi kantaa siihen, onko uusi laki yhteensopiva ETY:n perustamissopimuksen kanssa, eikä siitä ole tässä menettelyssä kyse.”
- 10 Samasta syystä komissio katsoi, että se ei voi esittää käsitystään sähköä tuottaville yrityksille määrätystä yleiseen jakeluun tuotetun sähkön vientikiellosta.
- 11 Päätöksensä päätösosassa komissio ei ole esittänyt käsitystään yleiseen jakeluun tarkoitetun sähkön tuonti- ja vientikiellosta.
- 12 Kantajat nostivat kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 14.3.1991. SEP sai luvan osallistua oikeudenkäyntiin väliintulijana tukeakseen vastaajan vaatimuksia 2.10.1991 annettulla määräyksellä.

13 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim

- kumoaa komission päätöksen siltä osin kuin komissio ei ole esittänyt kantaansa OVS:n 21 kohdan soveltamisesta jakeluyhtiöiden (joita myös kantajat ovat) harjoittamaan yleiseen jakeluun tarkoitetun sähkön tuontiin ja vientiin;
- määrää komission toisaalta tekemään asian käsittelyn tässä vaiheessa asetuksen N:o 173 artiklan 1 kohdan mukaisen päätöksen, jossa komissio toteaa, että päätöksen 91/501 artiklassa mainitun sopimuksen 21 kohdan toimeenpano yhdessä kansainvälisiä sähkön siirtoja koskevan tosiasiallisen valvonta- ja vaikutusvallan kanssa rikkoo myös ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, koska kyseisen 21 kohdan tarkoituksena on jakeluyhtiöiden harjoittaman yleiseen käyttöön tarkoitetun sähkön tuonnin ja viennin estäminen tai artiklasta seuraa tuonnin ja viennin estyminen, ja toisaalta velvoittamaan päätöksen 3 artiklassa mainitut yhtiöt lopettamaan todetun kilpailusääntöjen rikkomisen;
- ainakin ryhtyy kaikkiin toimenpiteisiin, joita se katsoo hyvän oikeushallintotavan edellyttävän;
- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

14 Komissio vaati, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim

- hylkää kanteen;
- velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti.

- 15 Väliintulija vaati, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- hylkää kanteen;
  - velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut, väliintulijan oikeudenkäyntikulut mukaan lukien.
- 16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen 18.11.1992 antamallaan tuomiolla. Se erotti toisistaan sen, ettei komissio ollut esittänyt kantaansa jakeluryityksille määrätystä sähköön tuontikiellosta eikä sähköön vientikiellosta.
- 17 Vientiä koskevan kysymyksen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut asiaa tutkittavaksi.
- 18 Tuontia koskevan kysymyksen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin erotti toisistaan ajan ennen ja jälkeen sähkölain voimaantulon. Se katsoi, että komissio ei ollut tehnyt päätöstä kantajien valituksesta, joka kohdistui aikaan ennen sähkölain voimaantuloa, joten se jätti kanteen tutkimatta tältä osin. Sähkölain voimaantulon jälkeistä aikaa koskevan kanteen osan se hylkäsi perusteettomana.
- 19 Kun asia T-16/91 oli käsiteltävänä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, komissiossa johtajana toimiva R lähetti kantajien asiamiehille 20.11.1991 päivätyn kirjeen.

- 20 Kirjeessään johtaja ilmoitti, että ”valitustanne ei voida hyväksyä” ja lisäsi seuraavaa:

”Sähkönjakeluyrityksille määrätyn yleiseen jakeluun tarkoitetun sähkön tuonti- ja vientikiellon osalta edellä mainitussa päätöksessä tarkennetaan, että tässä asetuksen N:o 17 nojalla aloitetussa menettelyssä komissio pidättäytyy esittämästä kantaansa (ks. päätöksen 50 ja 51 kohta) erityisesti sen vuoksi, että päätöksen tekemisen hetkellä Alankomaiden vuoden 1989 sähkölaki oli tullut voimaan. Valituksen tarkeyttä arvioitiin tulevaisuuden kannalta siten, että yleiseen jakeluun tarkoitetun sähkön tuonti- ja vientikiellon arvioimiseksi oli välttämättä arvioitava myös tätä sähkölakia.

Tällä välin komissio oli aloittanut 20.3.1991 toisen menettelyn (KOM (91) PV 1052) erityisesti Alankomaiden vuoden 1989 sähkölain 37 pykälän tutkimiseksi.

— —

Toisin sanoen päätöksen 91/50/ETY sisällön voidaan tulkita tarkoittavan (implisiitistä) valituksenne osittaista hylkäämistä, mutta ainoastaan siltä osin kuin valitus koskee aikaa ennen vuoden 1989 sähkölain voimaantuloa ja siltä osin kuin valituksessa vaadittiin toteamaan, että yhteistyösopimuksen 21 kohta, jossa määrätään jakeluyrityksille kielto maahantuoda yleiseen jakeluun tarkoitettua sähköä, on ristiriidassa 85 artiklan kanssa.”

- 21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei asiassa T-2/92, Rendo ym. vastaan komissio 29.3.1993 antamassaan lainvoimaisessa määräyksessä (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa) ottanut tutkittavaksi kantajien tätä kirjettä vastaan nostamaa kumoamiskannetta.

- 22 Kantajat valittivat yhteisöjen tuomioistuimeen 18.11.1992 annetusta tuomiosta. Valituksen käsittelyä lykättiin kantajien pyynnöstä, jotta yhteisöjen tuomioistuin voisi ottaa huomioon Gerechthof te Arnhem (Alankomaat) esittämästä ennakkoratkaisupyynnöstä asiassa C-393/92, Almelo ym., 27.4.1994 annetun tuomion (Kok. 1994, s. I-1477), jossa käsiteltiin samoja tosiseikkoja koskevaa riitaa kuin nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koski erityisesti perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan säännösten tulkintaa tapauksessa, jossa on kyse sellaisesta kiellosta ”maahantuoda yleiseen jakeluun tarkoitettua sähköenergiaa, joka sisältyy vuosina 1985—1988 nämä vuodet mukaan lukien alueellisen sähkönjakeluyrityksen vakioehtoihin ja johon mahdollisesti liittyy kyseisessä jäsenvaltiossa toimivien sähkön tuotantoyritysten välisessä sopimuksessa oleva tuontikielto”.
- 23 Yhteisöjen tuomioistuin antoi muutoksenhakuun tuomion, jossa se kumosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 18.11.1992 antaman tuomion siltä osin kuin siinä oli katsottu, että päätöksellä 91/50 ei ole oikeudellisia vaikutuksia ennen sähkölain voimaantuloa sovellettujen tuontirajoitusten osalta ja että kanne on tältä osin jätettävä tutkimatta.

Asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seurannut oikeudenkäyntimenettely

- 24 Kun asia oli palautettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi, asianosaiset ovat työjärjestyksen 119 artiklan 1 kohdan mukaisesti jättäneet kolme kirjelmää.
- 25 Kantajat vaativat 18.12.1995 päivämässään kirjelmässä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa päätöksen 91/50 siltä osin kuin siinä hylätään ennen sähkölain voimaantuloa jakeluyrityksiin sovellettua tuontikieltoa koskeva valitus, tai

- ainakin ryhtyy kaikkiin toimenpiteisiin, joita se katsoo hyvän oikeushallintotavan edellyttävän,
- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut, muutoksenhausta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut työjärjestyksen 121 artiklan nojalla mukaan lukien.

26 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- hylkää kanteen,
- velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti.

27 Väliintulija vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- hylkää kanteen,
- velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti väliintulijan oikeudenkäyntikulut mukaan lukien.

Asianosaisten esittämät vaatimukset ja kanneperusteet ensimmäisessä oikeusasteessa käydyssä oikeudenkäynnissä ja asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seuranneessa oikeudenkäynnissä

28 Yhteisöjen tuomioistuimen kumottua muutoksenhakuun antamallaan tuomiolla osittain ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltävänä ovat kantajien vaatimukset päätöksen 91/50 kumoamisesta ainoastaan siltä osin kuin päätöksessä implisiittisesti hylättiin ennen

Alankomaiden sähkölain voimaantuloa sovellettua yleiseen jakeluun tarkoitettun sähkön tuontikieltoa koskeva valitus, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim käsittelee päätöstä tältä osin koskevat sekä ensimmäisessä oikeudenkäynnissä että asian palauttamista seuranneessa oikeudenkäynnissä esitetyt kanneperusteet.

Pääasia

- 29 Alun perin kantajat esittivät kolme pääasiaa koskevaa kanneperustetta. Ensimmäinen koski yhteisön oikeuden kilpailusääntöjen sekä tiettyjen yleisten oikeusperiaatteiden loukkaamista, erityisesti oikeusvarmuuden periaatteen ja huolenpitoperiaatteen (*Zorgvuldigheidsbeginsel*) loukkaamista. Toinen kanneperuste koski perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista ja kolmas olennaisten menettelymääräysten rikkomista, erityisesti kantajan vastauksessa esitettyä, neuvoston asetuksen N:o 17/19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 99/63 (EYVL 1963, 127, s. 2268, jäljempänä asetus N:o 99/63) 6 artiklassa säädettyjen menettelymääräysten rikkomista. Antamaansa kantajan vastaukseen viitaten (18.12.1995 esitettyjen huomautusten 11 kohta) kantajat ovat asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seuranneessa oikeudenkäynnissä ensin muistuttaneet, että ne ovat katsoneet, että päätöksen 91/50 perustelut ovat riittämättömät ja että se on lainvastainen. Lisäksi kantajat ovat tehneet lisäyksiä perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista ja asetuksen N:o 99/63 6 artiklan rikkomista koskeviin kanneperusteisiin.

Päätöksen perustelut

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 30 Kantajat ovat kanteessaan väittäneet, että perustamissopimuksen 190 artiklassa määrättyä perusteluvollisuutta on loukattu. Antamassaan kantajan vastauksessa ne ovat tarkentaneet, että niiden valituksen hylkäämisestä tehtyä implisiittistä

päätöstä ei ollut riittävästi perusteltu. Kantajat ovat korostaneet, että komissio on laiminlyönyt tarkentaa, millä perusteilla se katsoi, että kilpailusääntöjä ei ollut loukattu, ja että päätöksen kumoaminen on perusteltua tämän vaikenemisen vuoksi. Kantajat ovat esittäneet, että komissiolla ei ollut mitään syytä pidättäytyä esittämästä 1.7.1990 edeltävää aikaa koskevaa kantaansa, koska kantajilla oli myös intressi saada selvyys tätä koskevasta oikeudellisesta tilanteesta (kantajan vastauksen 4.2 kohta).

- 31 Asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seuranneessa oikeudenkäynnissä kantajat ovat viitanneet antamaansa kantajan vastaukseen näyttääkseen toteen, että implisiittinen päätös niiden tekemän valituksen osittaisesta hylkäämisestä oli riittämättömästi perusteltu, ja kantajien valitus on 18.11.1992 annetun tuomion osittaisen kumoamisen vuoksi vieläkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltävänä. Kantajat toistavat, että tämän valituksen hylkäämisen perustelujen lainmukaisuus on tutkittava. Komissio ei kantajien mukaan ole kuitenkaan perustellut hylkäämistä päätöksessä. Kantajien mukaan komissio on katsonut, että perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa on rikottu, mutta ei ole kuitenkaan päätöksen päätösosassa todennut rikkomista tapahtuneen. Kantajien mukaan komissio ei ole lainkaan perustellut sitä, miksi valitus on hylätty siltä osin kuin se koskee jakeluyrityksiin (siis kantajiin) ennen Alankomaiden sähkölain voimaantuloa sovellettua sähkön tuontikieltoa.
- 32 Asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seuranneessa istunnossa kantajat ovat korostaneet, että päätöksen 91/50 50 artikla koskee ainoastaan sähkölain voimaantulon jälkeistä aikaa. Jos asia olisi toisin, kantajien valituksen tutkimista ei niiden mukaan olisi voitu lopettaa aikaisemman ajanjakson osalta, vaan sen käsittelyä olisi pitänyt lykätä, kuten lykättiin sähkölain voimaantulon jälkeistä aikaa koskeva valituksen osa.
- 33 Kantajat ovat lisänneet, että komission asian käsittelyn aikana esittämät selvitykset on esitetty liian myöhään, ja kantajat ovat korostaneet, että tämä osa niiden valitusta on edelleen ajankohtainen, koska kansallisissa tuomioistuimissa on vireillä oikeudenkäyntejä ja asianajat keskustelevat edelleen tätä ajankohtaa koskevista kysymyksistä. Tältä osin kantajat viittaavat eräissä Arnhemissa sijaitsevassa tuomioistuimessa vireillä olevaan oikeudenkäyntiin ja kiistävät komission kannan, jonka mukaan OVS:n 21 kohdan soveltaminen ei ole aiheuttanut vahinkoa kantajille.

- 34 Asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seuranneessa oikeudenkäynnissä komissio täsmentää, että päätöksen mukaan sopimukseen perustuvalla sähkön tuontikiellolla rikotaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa. Komissio ei mielestään ole kuitenkaan tehnyt lopullista kielteistä päätöstä, koska se ei ole esittänyt kantaansa perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan edellytyksien täyttymisestä. Koska komissio on jättänyt esittämättä kantansa valituksen tästä osasta, se ei ole hyväksynyt sitä ja on täten implisiittisesti osittain hylännyt sen.
- 35 Vaikka hylkäävä päätös on implisiittinen, se on komission mukaan kuitenkin asianmukaisesti perusteltu. Päätöksen 50 artikla koskee olosuhteita ennen lain voimaantuloa ja sen jälkeen, koska kyse on samasta, OVS:n 21 kohdasta johtuvasta tuontirajoituksesta. Näin ollen komission mukaan se on pidättynyt esittämästä kantaansa kiellon sisällöstä asian käsittelyyn liittyvistä syistä, jotka sekä yhteisöjen tuomioistuin että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat hyväksyneet. Komission mukaan ainoa ero lain voimaantuloa edeltävän ajanjakson ja sen jälkeisen ajanjakson välillä on se, että asian tutkimisen jatkaminen lain voimaantuloa edeltävän ajanjakson osalta ei ollut enää tarpeen, koska tutkiminen ei ollut enää ajankohtaista ja koska kantajana olevalle Rendo NV:lle (jäljempänä Rendo) ei ollut aiheutunut vahinkoa tänä aikana.
- 36 Komissio väittää, että myös julkisasiamies Tesauro jakaa tämän komission käsityksen päätöksen tulkinnasta, kun hän on muutoksenhakuun esittämässään ratkaisuehdotuksessa katsonut, etteivät kantajat ole kärsineet vahinkoa, ”mitä ei ole kiistetty”. Komissio esittää julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksesta katkelmia, joiden mukaan komissio voi vapaasti päättää jokaisen menettelyn käsittelyjärjestyksestä erityisesti itse menettelyyn liittyvän yhteisön edun perusteella ja joiden mukaan komissio oli kiistänyt kantajien väitteet seurauksista, joita ne väittivät aiheutuneen aikaisemmista käytännöistä, jotka eivät enää olleet ajankohtaisia.
- 37 Komission mukaan se pidättyi samasta syystä esittämästä kantaansa ensimmäisestä ajanjaksosta ja lykkäsi toisen ajanjakson osalta kannanottoaan. Valituksen implisiittinen hylkääminen oli näin ollen komission mukaan tehty sellaisten asian käsittelyyn liittyvien syiden perusteella, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli hyväksynyt asiassa T-24/90, Automec vastaan komissio, 18.9.1992 antamassaan tuomiossa (Kok. 1992, s. II-2223).

- 38 Komissio lisää, että perustelut olivat riittäviä niille, joille päätös oli osoitettu, eli väliintulijana olevalle SEP:lle ja neljälle alankomaalaiselle sähköä tuottavalle yritykselle. Tältä osin komissio esittää uudelleen vastaajan vastauksessa esittämänsä väitteen, jonka mukaan riidanalaista päätöstä ei ollut osoitettu kantajille. Komissiolla ei ollut mielestään velvollisuutta SEP:lle ja neljälle alankomaalaiselle tuotantoyritykselle osoittamassaan asetuksen N:o 17 3 artiklan nojalla antamassaan kieltopäätöksessä selostaa, miksi se ei hyväksynyt Rendon valitusta siltä osin kuin se koski ajankohtaa ennen sähkölain voimaantuloa.
- 39 Komission mukaan asiassa on otettava huomioon myös kantajana olevan Rendon käytös hallinnollisen menettelyn aikana. Marraskuussa 1989 pidetyn kuulemisen jälkeen siitä ei juuri kuulunut mitään. Jos Rendo olisi jatkanut valittamistaan, komissio olisi luultavasti lähettänyt sille asetuksen N:o 99/63 6 artiklassa tarkoitetun kirjeen. Koska Rendo oli hiljaa aina kanteen nostamiseen asti, se ei komission mukaan antanut tälle mahdollisuutta hylätä valitusta tässä säännöksessä säädettyssä tavanomaisessa menettelyssä.
- 40 Lopuksi komission mukaan kantajien esittämä erilainen lähestymistapa johtaisi seuraaviin kahteen vaikeuteen aiheuttavaan seuraukseen: valituksen implisiittinen hylkääminen olisi käytännössä aina riittämättömästi perusteltu, eli jokainen hiljainen hylkääminen olisi periaatteessa pätemätön. Lisäksi komission pitäisi lykätä osittaisen kilpailusääntöjen rikkomisen kieltävää päätöstään, vaikka se olisi kiireellinen, kunnes se olisi valmis myös hylkäämään lopullisesti valituksen muilta osin.
- 41 Suullisessa käsittelyssä komissio on väittänyt, että sen näkökantaa ei voida pitää vääränä Arnhemissa vireillä olevan oikeudenkäynnin perusteella, koska oikeudenkäynti koskee ainoastaan kustannusten tasauslisää, josta ei ole päätöksessä 91/50 kyse.

- 42 Väliintulija SEP tukee komission huomautuksia päätöksen perustelujen osalta. SEP:n mukaan perustelut olivat riittäviä niiden viiden yrityksen kannalta, joille päätös oli osoitettu. Suullisessa käsittelyssä SEP on väittänyt, että kansalliset oikeudenkäynnit eivät koske OVS:n 21 kohtaa vaan liittyvät ainoastaan toimitusehtoihin, kuten kustannusten tasauslisään.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 43 Se, että päätöstä 91/50 ei ollut osoitettu kantajille, ei estä kantajia esittämästä perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista koskevaa kanneperustetta (ks. tuomio 18.11.1992, 122 kohta). Kun arvioidaan toimenpiteen perusteluvollisuuden laajuutta, on otettava huomioon niiden henkilöiden intressi saada toimenpiteestä selvyys, joille toimenpidettä ei ole osoitettu mutta joita se koskee suoraan ja erikseen (ks. esim. asia 294/81, *Control Data v. komissio*, tuomio 17.3.1983, Kok. 1983, s. 911, 14 kohta ja asia 41/83, *Italia v. komissio*, tuomio 20.3.1985, Kok. 1985, s. 873, 46 kohta).
- 44 Yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvollisuuden laajuutta on jokaisessa tapauksessa arvioitava erikseen kyseisen tilanteen mukaan. Kun kyseessä on päätös, jossa todetaan, että kilpailusääntöjä on rikottu ja jossa määrätään sitä koskevista seuraamuksista, komissiolla ei ole velvollisuutta käsitellä kaikkia kantajien esittämiä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, vaikka kyseessä on samalla valituksen osittainen hylkääminen. Perustelujen on kuitenkin oltava sellaiset, että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta ja että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviää sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa ja selvittää, onko toimenpide perusteltu (ks. esim. asia 24/62, *Saksa v. komissio*, tuomio 4.7.1963, Kok. 1963, s. 129 ja erityisesti s. 143; asia 110/81, *Roquette Frères v. neuvosto*, tuomio 30.9.1982, Kok. 1982, s. 3159, 24 kohta; yhdistetyt asiat 43/82 ja 63/82, *VBVB ja VBVB v. komissio*, tuomio 17.1.1984, Kok. 1984, s. 19, 22 kohta ja asia T-44/90, *La Cinq v. komissio*, tuomio 24.1.1992, Kok. 1992, s. II-1, 41 ja 42 kohta; ks. myös 18.11.1992 annettu tuomio, 124 kohta).

- 45 Tästä seuraa, että päätöksen itsessään on oltava riittävä eikä sen perusteluina voida pitää sellaisia kirjallisia tai suullisia selityksiä, jotka on annettu jälkeinpäin kyseistä päätöstä koskevan kanteen jo ollessa yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltävänä (ks. esim. asia C-310/93 P, BPB Industries ja British Gypsum v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. I-865, sivulta I-867 alkavan julkiasiamies Légerin antaman ratkaisuehdotuksen 22 kohta ja asia T-61/89, Dansk Pelsdyrvlerforening v. komissio, tuomio 2.7.1992, Kok. 1992, s. II-1931, 131 kohta).
- 46 Kuten asetusten osalta, henkilöiltä, joita päätös koskee, voidaan kuitenkin edellyttää, että he pyrkivät tulkitsemaan päätöksen sisältöä, vaikkei se olisi ensi lukemalta selvä, eikä perustamissopimuksen 190 artiklaa ole rikottu, jos tällaisella tulkinnalla voidaan poistaa perustelujen epäselvyydet (ks. asia C-27/90, SITPA, tuomio 24.1.1991, Kok. 1991, s. I-133, sivulta I-141 alkavan julkiasiamies Lenzin antaman ratkaisuehdotuksen 59 kohta).
- 47 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa mitään ei nimenomaisesti todeta päätöksen 91/50 päätösoasassa eikä perusteluosassa siitä, mitä tapahtuu kantajien valitukselle siltä osin kuin se koskee OVS:n 21 kohdan mukaisia yleiseen jakeluun tarkoitettujen sähkön tuontirajoituksia sähkölain voimaantuloa edeltävänä aikana. Päätöksessä ei myöskään viitata nimenomaisesti tähän ajankohtaan liittyviin seikkoihin, joiden perusteella komissio oli katsonut, että valituksen käsittelyn lopettaminen oli perusteltua.
- 48 Näin ollen on tutkittava, voidaanko päätöksen 91/50 tulkinnan perusteella saada selville ne perusteet, joiden nojalla valitus on hylätty, ja erityisesti, sisältääkö päätöksen 50 artikla (ks. edellä tuomion 9 kohta) seikkoja, joiden perusteella yhteisöjen tuomioistuimet ja kantajat voivat saada selville päätöksen perustelut, kuten komissio väittää.
- 49 Komission pidättyessä esittämästä kantaansa siitä, onko tuontikielto mahdollisesti perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan nojalla perusteltu, on päätöksen 50 artiklassa selitetty johtuvan sähkölain voimaantulosta ja siitä, että ei ole asian-

mukaista arvioida tätä lakia asetuksen N:o 17 mukaisessa menettelyssä. Päätöksen 50 artiklasta ilmenee siis syy, jonka vuoksi komissio on lykännyt valituksen käsittelyä siltä osin kuin se koskee sähkölain voimaantulon jälkeistä aikaa, koska komissio aikoi ryhtyä perustamissopimuksen 169 artiklan mukaiseen menettelyyn ja halusi odottaa sen tuloksia.

- 50 Komission toteamuksista ei sitä vastoin ilmene lainkaan, miksi aikaisempaa ajankasoa koskevaa valituksen osaa on kohdeltu eri tavalla siten, että se on implisiittisesti hylätty.
- 51 Perusteluja, jotka koskevat valituksen tutkimisen lykkäämisen oikeutusta, voidaan tosin tulkita siten, että ne voidaan siirtää koskemaan aikaa ennen sähkölain voimaantuloa. Tähän ajankohtaan rajoitettu OVS:n 21 kohdan tutkiminen olisi voinut edellyttää uuden lain ja kilpailusääntöjen yhteensopivuuden arvioimista. Komissio olisi siis saattanut joutua tilanteeseen, jossa se olisi tehnyt näitä kahta ajankohtaa koskevia ristiriitaisia päätöksiä, jos se olisi vuonna 1992 tehnyt päätöksen perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan sovellettavuudesta OVS:stä johtuviin rajoituksiin sähkölain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta odottamatta, että suunniteltu, sähkölain voimaantulon jälkeistä aikaa koskeva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva menettely saadaan loppuun.
- 52 Näillä toteamuksilla olisi voitu perustella menettelyn lykkääminen sähkölain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta. Niiden tulkitsemisella ei sitä vastoin saada selville perusteita, joiden nojalla komissio on implisiittisesti hylännyt valituksen.
- 53 Komissio ei ole myöskään osoittanut kantajille asetuksen N:o 99/63 6 artiklan mukaista kirjettä, jolla se olisi voinut ilmoittaa kantajille valituksen implisiittisen hylkäämisen perustelut ennen päätöksen 91/50 tekemistä.

- 54 On siis todettava, että kantajien valituksen implisiittistä hylkäämistä ei ole perusteltu.
- 55 Vaikka oikeudenkäynnin aikana voidaankin kehitellä ja tarkentaa perusteluja, jotka alun perin on esitetty riidanalaisessa toimenpiteessä (ks. esim. julkisasiamies Légerin em. ratkaisuehdotus, 24 kohta), tilanne on toinen, kun riidanalaista päätöstä ei ole perusteltu (ks. esim. asia 195/80, Michel v. parlamentti, tuomio 26.11.1981, Kok. 1981, s. 2861, 22 kohta).
- 56 Näin ollen tällainen toteamus, jonka komissiossa johtajana toimiva R ilmaisi ensimmäistä kertaa kantajien asiamiehelle 20.11.1991 osoittamassaan kirjeessä eli 8 kuukautta tässä asiassa käsitellyn kanteen nostamisen jälkeen (ks. edellä tuomion 20 kohta) ja jonka mukaan ”valituksen tärkeyttä arvioitiin tulevaisuuden kannalta”, ei korvaa päätöksen 91/50 perustelujen puuttumista. Sama pätee niihin valituksen hylkäämisen perustaa koskeviin selityksiin, joita komissio on esittänyt asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seuranneessa oikeudenkäynnissä.
- 57 Komission niitä väitteitä ei voida hyväksyä, joiden mukaan perustamissopimuksen 190 artiklan soveltaminen tällä tavoin johtaisi siihen, että kaikki valituksen hylkäävät implisiittiset päätökset olisivat lainvastaisia ja että komissiota estettäisiin näin tekemästä kiireellisiä kieltopäätöksiä ennen kuin se voi päättää lopullisesti koko valituksesta.
- 58 Yhtäältä valituksen implisiittinen hylkääminen voidaan perustella riittävästi, esimerkiksi tapauksessa, jossa on jo tehty puuttumattomuustodistuksen antamista tai poikkeuslupaa koskeva päätös, jonka perusteella hylkäämispäätös puolestaan on

tehty (ks. esim. asia 26/76, Metro v. komissio, tuomio 25.10.1977, Kok. 1977, s. 1875). Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ennen implisiittistä päätöstä valituksen osittaisesta hylkäämisestä olisi voitu lähettää asetuksen N:o 99/63 6 artiklan mukainen kirje, jossa valittajalle olisi voitu jo selvittää syyt, joiden vuoksi hylkääminen voidaan perustella. Koska perusteluvollisuuden laajuutta arvioitaessa on jokaisessa yksittäistapauksessa otettava huomioon riidanalaisen toimenpiteen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (ks. esim. asia C-56/93, Belgia v. komissio, tuomio 29.2.1996, Kok. 1996, s. I-723, 86 artikla), tällaisessa kirjeessä mainitut selitykset olisi voitu ottaa huomioon arvioitaessa sitä, olivatko lopullisen hylkäävän päätöksen perustelut riittäviä.

- 59 Toisaalta velvollisuus perustella implisiittinenkin hylkääminen ei mitenkään estä komissiota tarvittaessa tekemästä päätöksiä, joissa määrätään valituksessa tarkoitettujen rikkomusten seuraamuksista. Itse asiassa tältä osin riittää, kun komissio ilmoittaa valittajille ne syyt, joiden vuoksi valituksesta on asianmukaista tehdä osittainen päätös.
- 60 Näin ollen perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista koskeva kanneperuste on perusteltu. On siis syytä kumota päätös 91/50 siltä osin kuin siinä implisiittisesti hylätään ennen sähkölain voimaantuloa sovellettua tuontikieltoa koskeva kantajien valitus, ilman että olisi tarpeen tutkia muita kantajien esittämiä kanneperusteita.

Oikeudenkäyntikulut

- 61 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 18.11.1992 antama tuomio, jossa kantajat veloitettiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut, on osittain kumottu. Muutoksenhakuun antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin päätti, että asianosaiset

vastaavat omista, muutoksenhakuoikeudenkäyntiin liittyvistä kuluistaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä on siis tässä tuomiossa määrätä 18.11.1992 annettua tuomiota edeltävistä oikeudenkäyntikuluista asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seuranneen oikeudenkäynnin lopputulos huomioon ottaen, ja sen jälkeen määrätä tähän oikeudenkäyntiin liittyvistä kuluista.

- 62 Kantajien alkuperäisen kanteen osalta kaikki asianosaiset ovat osittain hävinneet vaatimuksensa. Kanne on hylätty siltä osin kuin se koski komission pidättymistä esittämästä kantaansa jakeluyrityksiin sovelletusta yleiseen jakeluun tarkoitetun sähköön vientikiellosta ja siltä osin kuin se koski sähkölain voimaantulon jälkeen sovellettuja tuontirajoituksia koskevan menettelyn lykkäämistä. Sitä vastoin kantajat ovat voittaneet asian siltä osin kuin se koski niiden valituksen hylkäämistä ennen lain voimaantuloa sovellettujen tuontirajoitusten osalta.
- 63 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi siis määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on syytä jakaa 18.11.1992 annettua tuomiota edeltäneeseen oikeudenkäyntiin liittyvät kulut ottaen huomioon sen, että kantajat ovat hävinneet suurimman osan kanteensa vaatimuksista. Näin ollen kantajat veloitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan puolet komission ja väliintulijan oikeudenkäyntikuluista; komissio ja väliintulija veloitetaan vastaamaan oikeudenkäyntikulujensa toisesta puolesta.
- 64 Asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi seuranneen oikeudenkäynnin osalta kantajat ovat voittaneet asian. Komissio on siis työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaisesti veloitettava korvaamaan yhteisöjen tuomioistuimen muutoksenhakuun antaman tuomion jälkeen aiheutuneet oikeudenkäyntikulut lukuun ottamatta väliintulijan kuluja, joista tämä vastaa itse.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 16.1.1991 tehty komission päätös 91/50/ETY (IV/32.732—IJsselcentrale (IJC) ym.) kumotaan siltä osin kuin siinä hylätään ennen vuoden 1989 Elektriciteitswetin voimaantuloa sovellettuja tuontirajoituksia koskeva kantajien valitus.
- 2) Kantajat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan ja ne veloitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan komissiolle ja väliintulijalle puolet ennen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 18.11.1992 antamaa tuomiota näille aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista; komissio ja väliintulija veloitetaan kumpikin vastaamaan oikeudenkäyntikulujensa toisesta puolesta.
- 3) Komissio veloitetaan korvaamaan yhteisöjen tuomioistuimen 19.10.1995 antaman tuomion jälkeen aiheutuneet oikeudenkäyntikulut lukuun ottamatta väliintulijan kuluja, joista tämä itse vastaa.

Kirschner

Vesterdorf

Bellamy

Kalogeropoulos

Potocki

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä joulukuuta 1996.

H. Jung

H. Kirschner

kirjaaja

laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja